

SPELEOLOŠKA EKSPEDICIJA "MALI ME GROPA 93"

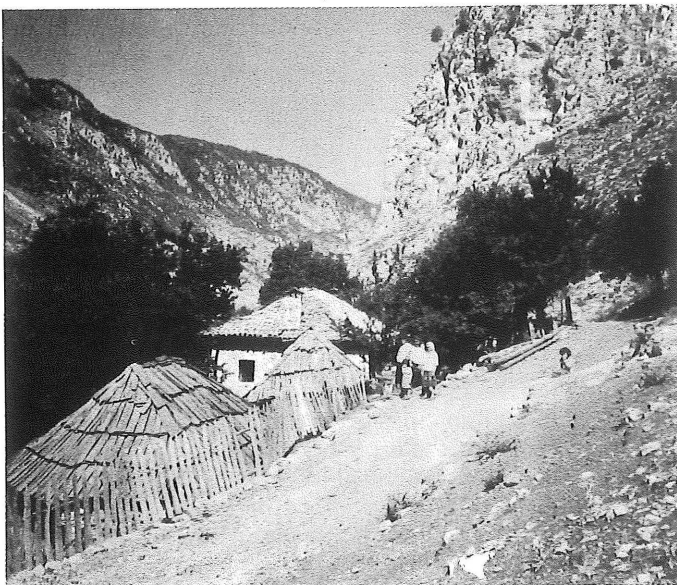
Igor Jelinčić

O Albaniji, zemlji koja obiluje krškim područjima, zasigurno su razmišljali mnogi speleolozi širom svijeta još u vrijeme njezine potpune političke izolacije. Od 1991. godine i prvih otvaranja Albanije prema svijetu, zemlju su posjetile brojne skupine speleologa s više ili manje dobrim rezultatima. Najzanimljiviji i dimenzijama najveći speleološki objekti nalaze se uglavnom u Albanskim Alpama, području na sjeveru zemlje (uz crnogorsku i kosovsku granicu), koje je stoga bilo predmetom istraživanja najvećeg broja ekspedicija. Godine 1991. u Albaniji su istraživali samo bugarski speleolozi. Slijedeće godine pojavili su se, uz Bugare, Englezi i nekoliko skupina Talijana. Ekspedicija "Albanija 92" sa članovima raznih talijanskih i sanmarinskih klubova imala je najviše uspjeha. Uz 234 metra duboku jamu s 230-metarskom čistom vertikalom i neke druge, dimenzijama manje objekte, pronalaze Shpellu e Pucit, koju tada istražuju do 320 metara dubine, a 1993. godine produbljuju na 335 metara i prelaze 5 kilometara horizontale, što je čini najdubljim i najdužim speleološkim objektom u zemlji. Tijekom 1993. godine brojne skupine ekspedicije istraživale na raznim krškim područjima Albanije. Jedna od njih bila je i ekspedicija "Mali me Gropa 93" na kojoj sam uz dvojicu prijatelja iz Rima i deseticu iz Puglie (pokrajina na peti talijanske čizme i oko nje) i ja sudjelovao

U Albaniji, u koju smo doputovali trajektom, pridružuju nam se i dvojica profesora s tiranskog sveučilišta koji su svih dana ekspedicije

ostali s nama. Za pulješke speleologe ovo je bilo četvrto u nizu putovanja u Albaniju. U prvim su obilazili mnoge dijelove zemlje radi boljeg upoznavanja. Od prvog posjeta u svibnju 1992. g. već su se do danas mnoge stvari promijenile. Potpuna nemogućnost nabave u Albaniji gotovo bilo čega, imala je kao posljedicu nužnost donošenja iz Italije svih potrepština (hrane, pića, zaliha goriva itd.). Prilikom prvog dolaska su gotovo potpuno pokradeni, jer su se usudili dvojici policajaca povjeriti na čuvanje kombi na pola sata. U tome je pogledu danas situacija kudikamo bolja, a i mogućnosti nabavke potrepština se umnogostučila.

Prvi cilj ekspedicije bio je Syri Kalter (Plavo oko), izvor-jama koja iz dubine izbacuje tisuće litara vode u sekundi (ili u kišnom razdoblju i do 40 m³). Lani su ovdje zaronili do dubine od 45

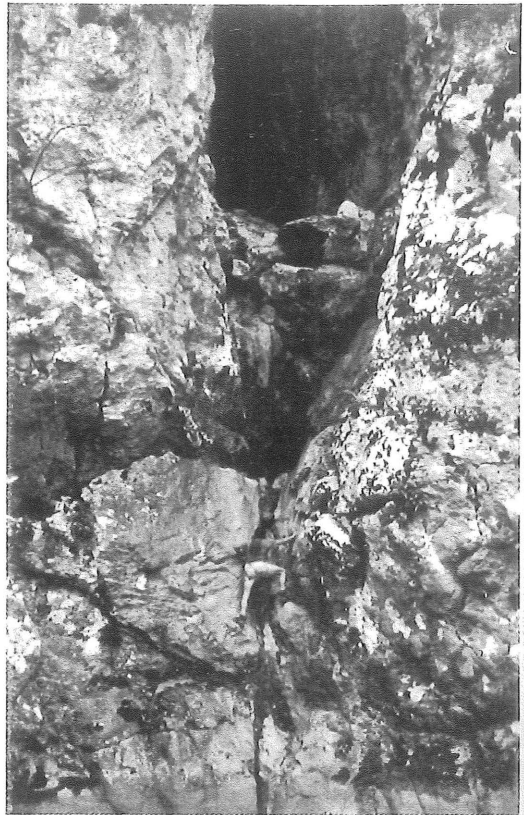
Albansko selo

Foto: Igor Jelinčić

metara, a ovog su puta zbog prejake struje pretrpjeli neuspjeh na uskom dijelu 22 metra ispod površine. No, snimili su film, djelomično pod vodom, pa zadatak smatramo barem donekle ispunjenim. Boravak u tom dijelu Albanije, na njezinom krajnjem jugu nedaleko od grčke granice, a u blizini simpatičnog grada Gjirokastra, upotpunjuje nam predodžbu o zemlji. Većina ovdašnjeg stanovništva su grko-pravoslavci, a natpisi su često dvojezični.

Posljednju večer našeg boravka na tom terenu posjećuje nas petero speleologa iz Foggie i Castelgno (Puglia), koji su boravili tri tjedna u središnjem dijelu zemlje, sjevernije od našeg slijedećeg cilja - Mali me Gropa. Žalosni su zbog sutrašnjeg povratka u Italiju. Više no speleološki uspjesi (najdublja istražena jama - 58 m) ugodno su ih iznenadili odnosi s lokalnim stanovništvom za koje govore sve u superlativu. Vrlo siromašan kraj, prije svega zbog udaljenosti od većih mjesta (najbliže je šest sati vožnje terenskim vozilom) odlikuje se visokom gostoljubivošću.

Došavši na Mali me Gropa (Brdo rupa), područje na nekoliko sati vožnje od Tirane u središnjem dijelu zemlje, postavljamo logor i upoznajemo okolinu. Jedina veća poznata ali još neistražena špilja je Shpella Eariut (ili Shpella e Valit) u neposrednoj blizini logora. Impozantni ulaz (15 x 20 m) i potok koji u kišnom razdoblju ulazi u nju, obećavali su mnogo, pa je tim veće razočaranje bio sifon već nakon 250 metara. Na sveopće iznenađenje špilja završava tim sifonom. U nadi da ću naći neki prolaz, uspeo sam se po okomitoj i skliskoj stijeni prema otvorima u stropu, no, nažalost, manji splet kanala završava blatnim i uskim meandrom koji se pruža u suprotnom smjeru od sifona. Jedina je perspektiva daljnjeg istraživanja ronjenje koje poduzima Claudio iz Rima posljednji dan boravka na tom terenu. Rezultat je opet razočaravajući; sifon je začepljen blatom i granjem. Mogućnost nastavka naših istraživanja tu prestaje. S obzirom na snagu vode koja u proljeće nadire u špilju, pretpostavljamo da je "čep" privremen. No, to ostavljamo u zadatak budućim istraživačima. Topografski snimamo i fotografiramo.

Penjanje do ulaza u Shpella Shutrese

Foto: Igor Jelinčić

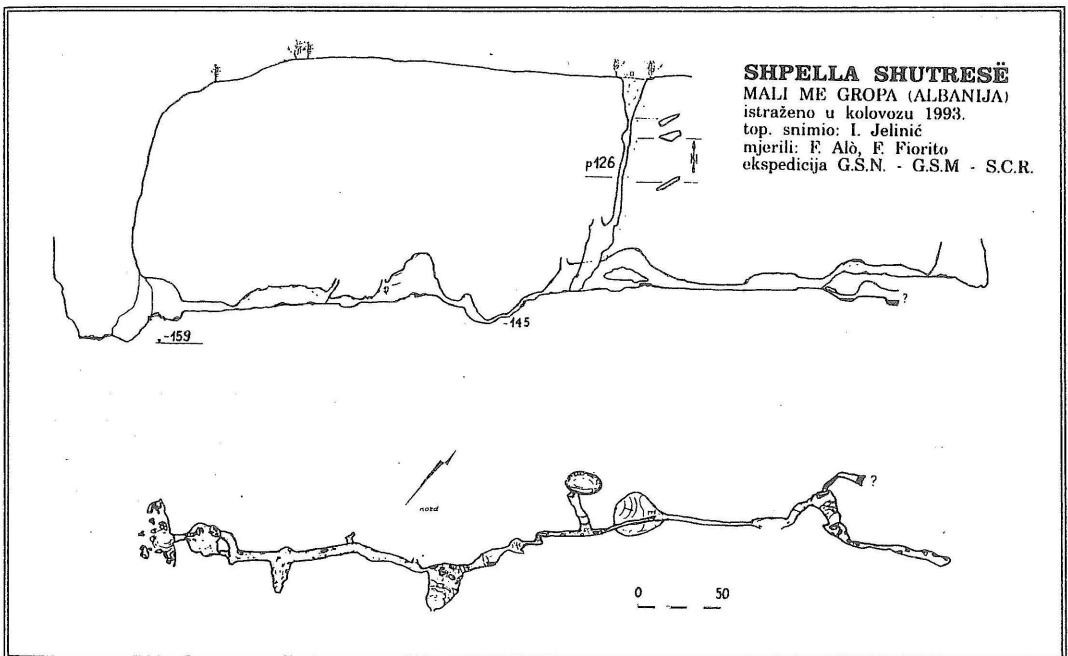
Skupina koja prvi dan odlazi u udaljenije predjele, ima više sreće. Uz neke manje objekte nalaze i jamu Shutres, silaze pedesetak metara, ali zbog nedostatka opreme prekidaju istraživanje. Od logora je udaljena oko sat i pol vožnje i još dva sata hoda. Slijedećeg dana od lokalnih pastira iznajmljujemo mule i krećemo u većoj skupini. Ciccio i Enzo silaze, dok ih snimateljska ekipa prati kamerom. Franco, Nino i ja odlazimo s nekim Albancem prema, kako on kaže, špilji blizanki. ne shvaćajući da se radi o onoj staroj priči koja se susreće uvijek i svuda gdje ima malo mašte - "up'o pas pa izišo dolje niže", uzimamo 200 metara užeta i krećemo. Već nakon nekoliko minuta susrećemo se s oko 150 metara dubokim kanjonom. Po vrlo strmoj stazi silazimo na posve presušeno dno. Nakon stotinjak metara po dnu kanjona, pojavljujemo se pred

ulazom u špilju. Potrebno je popeti se prvo desetak, pa poslije daljnjih četiri metra. To nam oduzima mnogo vremena jer usponi nisu nimalo jednostavni. Za drugi, kraći, koristim i električnu bušilicu, bez koje bi uspjeh bio u pitanju. Ušavši u špilju shvaćamo da je ona kolektor koji skuplja vodu iz čitavog brda. Svjesni smo također da postoje velike mogućnosti da se susretnemo sa Ciccio i Enzom, koji silaze u jamu otprilike točno iznad nas. Obilazimo preko pola kilometra špilje, ponešto fotografiramo, i u jednom času čujemo glasove. Uzbuđeni, počinjemo galamiti nimalo svjesni da možemo izazvati infarkt Ciccio koji je već blizu. Doći u albansku zabit, stići u jamu preko sto metara duboku u kojoj nitko nikad nije bio, te u potpunoj tišini i mraku podzemne dubine čuti urlike, može zbuniti i najstaloženije ljude. Susret nas, naravno, sve veseli i fotografiramo se držeći se pobjedonosno za ruke. Dečki najprije vjeruju da jama ima blizu 200 metara dubine ali uspoređujući nacrt, nakon dva dana utvrđivanja: 126 m dubine, ukupna visinska razlika 159 m i 640 m dužine. U uzvodnom dijelu jezero nas sprečava u daljnjem napredovanju. Ostaje za slijedeću ekspediciju.

Osim nekoliko manjih objekata, istražene su i Shpella e Ster Qokut, jama od 68 metara dubine i Shpella e Piros 1, jama u snijegu, koja nakon istraženih 60 metara ide dalje, no zbog nedostatka vremena nije potpuno istražena.

Ukupno gledano, zadovoljni smo rezultatima s obzirom na vrijeme provedeno na ekspediciji. Osim novih speleoloških iskustava, koja se nikakvim mjerama ne mogu izraziti, sam boravak i upoznavanje te slabo poznate zemlje veliko je iskustvo, kao i suradnja i dvotjedni suživot sa speleolozima iz Puglie čiji se mentalitet po koječemu razlikuje od onog meni poznatog - rimskog. Kao speleolog bogatiji sam za oko 1 km novonacrtanih kanala (jame Eariut i Shutres ja sam topografski snimio) i za uspone u vertikalnim špiljskim stijenama koji su na ovoj ekspediciji bili uglavnom moj zadatak. Činjenica da kao i u mnogim "modernim" eurpskim gradovima, sada imam prijatelje kojima mogu uvijek zakucati na vrata i u Tirani, također me ispunjava ugodnim osjećajem.

Naš boravak u Albaniji ipak se protegao duže od predviđenog. Zahvaljujući nesposobnim i neorganiziranim snagama javnog reda i mira, ne uspijevamo

Kanal u Shpella Shutrese

Foto: Igor Jelinčić

ući u trajekt za koji imamo rezervaciju, pa odlazimo dan poslije brodom grčke kompanije za udaljeni Brindisi, uz dodatni trošak i gubitak vremena.

Svakog člana ekspedicije putovanje je koštalo 515.000 Lira. Dvadeset kolor dijapozitiv-filmova i trake za video kameru bili su jedini dar sponzora. Goniči mula prema Shpella Shutres (njih dvojica) plaćeni su s po 10 metara užeta (Edelrid static-10). Ukradeno je petnaestak metara užeta ostavljenog dva dana na ulazu u jamu, jedan veliki šator (koji je sklopljen stajao u drugom šatoru - skladištu u logoru na Mali me Gropa). Unatoč straži na smjenu posljednju noć (po dvijica), vješti "posjetioči" uspjeli su dignuti taj veliki komad platna koji će koristiti za tko zna što. U zemlji u kojoj nema gotovo ničega, sve je dobrodošlo. Osim dva para tenisica i plastike sa žmigavaca na autima, nije više ništa ukradeno pa ukupnu bilancu i u tom pogledu, s obzirom na ranija iskustva, smatramo vrlo pozitivnom.

Nastavak započetih istraživanja planiran je za kolovoz ove godine. Kako Albaniju sve češće posjećuju strani speleolozi, prednost odabiranja perspektivnih terena imati će oni koji su najbliži. Sigurno je da Albanija čuva još mnoge podzemne tajne, pa je postala predmetom planiranja ekspedicije karlovačkih speleologa. Di-

rektna brodska linija Rijeka - Drač (Dures) takvu ideju itekako potpomaže.

CAVE EXPEDITION TO "MALI ME GROPA"

Summary

After half a century of communistic dictatorship and almost complete isolation from the rest of the world, Albania is now experiencing rapid changes in political and socio-economic sense. Looking for a new identity, the "Land of Eagles" opened its borders in 1991, and speleologists were among the first to make good use of it, knowing that the country abounds in rocks.

One of about ten expeditions undertaken so far was "Mali me Gropa 93", to the purpose of diving the spring Syri Kalter on the south end of the country (explored in 1992. to the depth of 45 metres), and to realise speleological and geographical explorations of the Mali me Gropa massif in central Albania. The results of the two week expedition are satisfactory, much more time will be necessary for a systematic research of those completely unexplored areas. The largest pot-hole explored is Shpella Shutres, 159 metres deep and 640 metres long so far.

Further explorations of massif are planned for summer 1994.